
"Man and Society", T. 1: "Machiavelli through Rousseau", T. 2: "Bentham through Marx", John Plamenatz, New York 1963 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/1, 188-189

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się na analizy dawnych stopów; wzmianki te są bardzo nieliczne i wskazują, jak bardzo mała jest ilość tego rodzaju badań.

Cennym uzupełnieniem pracy jest słownik greckich wyrażen̄ związan̄ych z jej tematem, zawierający 97 haseł.

J. P.

TRZY NOWOŚCI ANGIELSKIEJ BIBLIOTEKI MYŚLI PEDAGOGICZNEJ

Cyril Winn, Maurice L. Jacks, *Aristotle. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 128, ilustr. 4.

M. R. Heafford, *Pestalozzi. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 112, ilustr. 1.

M. V. C. Jeffreys, *John Locke: Prophet of Common Sense. His Thought and its Relevance Today*. Methuen, London 1967, ss. 128.

W serii *The Library of Educational Thought* prowadzonej przez C. H. Dobinsona, która świeżo, atrakcyjnie i pożytecznie popularyzuje historię myśli pedagogicznej, ukazały się w ubiegłym roku trzy książki: *Arystoteles*, *Pestalozzi*, *John Locke*, wszystkie zestawiające ich poglądy z myślą współczesną; stąd jednakowo brzmiący podtytuł tych książek.

Może najbardziej interesująca pierwsza praca wychodzi od ogólnej charakterystyki umysłowości Arystotelesa, która obejmowała całość ówczesnej wiedzy ludzkiej. Wyróżniał szczególnie Arystoteles wiedzę biologiczną i stworzył podstawy etyki. Dlatego też jego poglądy pedagogiczne były o wiele bardziej racjonalne, niż poglądy jego mentora — Platona. Są one jednak bardzo rozproszone w pismach Arystotelesa, a tym samym o wiele trudniej dostępne.

Omawiana książka, dzieło dwóch autorów zasłużonych na polu pedagogiki, obu przy tym kompetentnych w sprawach wykładu filozofii Arystotelesa, zbiera i przedstawia jego poglądy na edukację w lapidarnych tłumaczeniach i niecodziennym zestawieniu ze współczesnymi pojęciami z tej dziedziny, pojęciami ogólnie przyjętymi ale, być może, właśnie tym bardziej problematycznymi.

Książkę Heafforda otwiera życiorys Pestalozziego, w którym podkreślono rolę wszystkich tych czynników, które miały wpływ na rozwój jego poglądów. Przedstawiono także historię jego instytucji kształcenia. Następnie autor w sposób systematyczny prezentuje najważniejsze pedagogiczne poglądy Pestalozziego: poczynając od analizy różnych aspektów jego *Metody*, przechodzi dalej do rozważań nad pewnymi cechami teorii Pestalozziego, mającymi szczególne znaczenie — nad jego poglądami na dyscyplinę, na rolę nauczycieli i rodziców, na kształcenie ogólne i zawodowe.

Poglądy Locke'a na edukację miały wielki wpływ zarówno w Anglii, jak za granicą. Celem książki Jeffreysa jest przedstawienie ich w kontekście jego myśli filozoficznej, ponieważ Locke jako filozof właśnie zdobył sobie trwałe miejsce w historii. Pewną uwagę poświęca się również związkom Locke'a z „przebiegłym” politykiem lordem Shaftesbury, bez którego kariera Locke'a potoczyłaby się zupełnie inaczej. Autorem książki jest emerytowany profesor pedagogiki uniwersytetu w Birmingham, władający pełnym urokiem stylem wykładu.

John Plamenatz, *Man and Society*. T. 1: *Machiavelli through Rousseau*. T. 2: *Bentham through Marx*. McGraw-Hill, New York 1963, ss. 480 + 408.

Autor stara się zanalizować „wyobrażenia człowieka cywilizacji zachodniej o samym sobie i swoim środowisku społecznym”. Poddaje badaniu założenia i poglądy wybitnych teoretyków myśli politycznej i społecznej od Machiavellego do Mar-

ksa, wszystkich tych, którzy mieli największy wpływ na kształtowanie się współczesnego sposobu rozpatrywania człowieka i społeczeństwa na Zachodzie. W książce szczególnie dokładnie omówiono poglądy służące w następnych okresach do budowania teorii wyjaśniających zachowania społeczne i polityczne oraz do wyrażania społecznych ideałów.

Treść t. 1 (według tytułów rozdziałów): *Machiavelli. Wolność sumienia. Bodin. Hobbes. Boskie prawo i monarchia absolutna. Locke. Montesquieu. Hume. Burke. Rousseau.*

Treść t. 2: *Bentham i jego szkoła. Pierwsi socjaliści francuscy i angielscy. Społeczna i polityczna filozofia Hegla (1). Społeczna i polityczna filozofia Hegla (2). Marksizm (1). Marksizm (2). Wiara w postęp.*

John H. Ostrom, John S. McIntosh, *Marsh's Dinosaurs. The Collections from Como Bluff.* Yale University Press, New Haven (Connecticut) 1966, ss. 375, ilustr.

Historia paleontologii w Ameryce rozpoczyna się w 1877 r., kiedy w miejscowości Como Bluff w stanie Wyoming odkryto tony skamieniałych kości dinozaurów. Było to pierwsze na świecie znalezisko na tak wielką skalę. Ówczesnemu dyrektorowi Peabody Museum w Yale, Othnielowi C. Marshowi, udało się sfinansować prace i zachować większą część wykopalisk. Poskładał on części szkieletów i kosztem ponad 45 tys. dolarów, w latach dziewięćdziesiątych, skompletował znakomite litografie wielu kości.

Wydanie obecnej pracy zbiegło się w czasie z setną rocznicą założenia Peabody Museum, obchodzoną w październiku 1966 r. Praca ta po raz pierwszy udostępnia w druku większość wspomnianych litografii wraz z dokładnymi opisami odnośnie do każdej reprodukcji. Autorzy — obaj współpracownicy Peabody Museum of Natural History Uniwersytetu Yale w dziedzinie paleontologii kręgowców — we wstępie przedstawiają fascynującą historię odkrycia cennych kolekcji skamienielin z Como Bluff.

Mathew Fontaine Maury, *The Physical Geography of the Sea and its Meteorology*, Wydał John Leighly. Harvard University Press. Cambridge (Mass.) 1963, ss. 432, ilustr. 10.

Fizyczna geografia oceanów — to jedno z pierwszych dzieł z zakresu oceanografii, nowej w XIX w. dyscypliny. Jej autor, M. F. Maury (1806—1873), nim został profesorem w Instytucie Wojskowym w Wirginii, kierował w latach 1841—1861 obserwacjami hydrograficznymi i meteorologicznymi w Naval Observation and Hydrographic Office. Dlatego też — obok teleologicznych dygresji, częstych w dziełach tej epoki — książka jego zawiera cenne obserwacje, np. temperatury powierzchni morskich i rzeźby dna morskiego. Obok wartości historycznej posiada więc ona w wielu częściach wartość dla badaczy współczesnych. O jej roli i długotrwałym znaczeniu świadczy zresztą fakt, że miała ona dziewięć wydań amerykańskich, a ponadto wydania: angielskie, norweskie i hiszpańskie. Wartość nowego wydania podnosi obszerny wstęp Johna Leighly'ego, profesora Uniwersytetu Kalifornijskiego znanego z wielu prac, w tym również w zakresie historii nauki.